

Economist român din Paris: „Coronabond-urile”, unul dintre cele mai eficiente instrumente ale UE. Atitudinea Germaniei, „nu atât egoistă, cât puerilă”

Correspondenți „Adevărul”

„UE nu poate sta pe margine în timp ce criza se extinde. Un răspuns viguros, comun, trebuie să fie dat de principale instituții ale UE, arătând că acestea vor face tot ce le stă în putere să apere integritatea umană, socială, economică și politică a Uniunii. ***Acestea sunt vremuri cu adevărat excepționale și vor deveni mai excepționale dacă UE nu își vă ajută țările membre să facă pași decisivi în lupta contra pandemiei și să limiteze consecințele acesteia. Costul unei acțiuni acum este mult mai mic decât costul unei acțiuni mâine. Nu vrem să ajungem zombii secolului 21***” –

astfel a fost formulat ultimul paragraf al unui [manifest imperativ](#) adresat UE (în 16 martie) și semnat de mai mulți economiști europeni, prin care și Sebastian Buhai - cercetător asociat Centrului pentru Cercetare Economică și Aplicațiile Sale (CEPREMAP) din Paris, Franța și Institutului Suedez pentru Științe Sociale (SOFI) al Universității din Stockholm.

Sebastian Buhai a explicat într-un interviu pentru „Adevărul” (luat în 13 aprilie), modul în care pandemia afectează economia globală și cea din România. Interviul a fost împărțit în trei episoade care dezbate următoarele probleme:

1. [o analiză](#) privind modul în care au manageriat autoritățile din România problemele cauzate de pandemie.
2. care sunt [concluziile studiilor](#) științifice despre efectele pandemiilor asupra economiei și cum pot acestea să fie folosite în contextul COVID-19,
3. cum a gestionat Uniunea Europeană criza cauzată de pandemie și ce se așteaptă în continuare de la UE; în ce măsură vom avea inflație în urma crizei pandemiei; respectiv ce se va întâmpla cu procesul de globalizare în lumea post-coronavirus.

Redăm mai jos a treia și ultima parte a acestui interviu din 13 aprilie, publicată acum în întâmpinarea Zilei Europei de pe 9 mai.

„Mă aștept la inflație mică”

ADEVĂRUL: Pornind de la realitățile pe care le vedem în aceste zile: „închiderea” cauzată de COVID-19 duce la stoparea activității celei mai mari părți a companiilor; pentru a nu rișca un colaps al economiei, statele lumii pompează sume mari de bani pentru a ajuta companiile; Statul asistă, de asemenea, companiile prin acoperirea unei părți a salariilor angajaților aflați în șomaj tehnic. În acest context, este rezonabil să tragem concluzia că vom avea de a face un fenomen de inflație? Cât de gravă poate fi această inflație?

SEBASTIAN BUHAI: Pentru a răspunde la această întrebare privind un eventual efect inflaționist, este util să comparăm criza pandemică de față cu o criză provocată de războaie sau de calamități naturale. În cazul celor din urmă, spre deosebire de criza actuală, șocul principal la factorii de ofertă se manifestă prin distrugerea sistematică a infrastructurii și/sau prin pierdere permanentă și considerabilă din forță de muncă. Eforturile statelor în acel caz ar fi redirecționarea spre mărirea capacității de luptă (în cazul unui război)/ respectiv reconstrucție-- și sunt de obicei însoțite de inflație, după cum istoria deja ne-a arătat (și după cum reiese din majoritatea modelelor macro-economice aplicabile în asemenea situații). Pe de o parte deci, prin analogia cu crizele cauzate de calamități naturale sau războaie, eforturile ulterioare mai mult decât necesare pentru a stimula economia imediat ce acest lucru este posibil sunt așteptate să conducă la creșteri de prețuri (chiar atunci când coordonarea politicii fiscale cu politica monetară este perfectă) deci ne-am putea aștepta, mai ales pe termen mediu și lung, la o anumită inflație.

Pe de altă parte însă, și înclin puternic să pun mai multă greutate pe această ramură, structura demografică pe vârste a majorității statelor UE/ SUA/ China, în care actualmente cea mai mare a populației economisește pentru pensii (în loc să consume), coroborat cu faptul că dobânzile sunt practic o de la Marea Recesiune încoace, nu garantează deloc că această eventuală inflație rezultată ar fi neapărat semnificativă (NB. de fapt aceeași concluzie, dar folosind o argumentație diferită, rezultă din modelul Guerrieri et al (martie 2020), amintit în a doua parte a interviului; relevant aici, fără să intru în detalii tehnice, este că modele standard macro-economice, adaptate pentru cazul actual al pandemiei, implică acest rezultat mai puțin standard, în particular fără inflație relevantă, deci nu e nevoie de teorii aberante gen MMT, etc.). Vedeți în acest sens cazul mai mult decât pertinent al Japoniei, care din punct de vedere al distribuției de vârstă a populației era acum 10-15 ani similară cu structura actuală a statelor din UE, China sau SUA. Deci, să rezum, personal mă aștept la inflație mică sau chiar deflație, în continuare, de fapt pentru următorul deceniu, și mă indoiesc că criza pandemică va schimba aceasta traiectorie în mod fundamental.

În orice caz, prioritatea nu ar trebui să fie în niciun caz fobia de inflație - sau, în conexie cu asta, frica obsesivă de creșterea deficitului fiscal (și am mai vorbit de asta în celelalte părți ale interviului): văd în particular în presa autohtonă opinii peste opinii ale “experților” autohtoni care avertizează în direcția asta. Să termin punctul acesta cu o altă analogie, inclusiv pentru cei care se fac că nu pricep imediat gravitatea contextului economic actual, nu ar fi indicat să vă îngrijoreze mai mult bagajele din cală decât fixarea măștii de oxigen, când aeronava e în prăbușire.

„Globalizarea va rămâne în defensivă, în timp ce naționalismul va încerca să-și mărească influența”

ADEVARUL: Criza măștilor de protecție - jumătate din producția mondială de măști era realizată în China-, dar și a dezinfectanților, iar acum a ventilatoarelor – a adus în prim plan efectele negative ale globalizării economiei. În acest context, vedeți după trecerea pandemiei, apariția unui posibil curent anti-globalizare și a unui curent protecționist național? Dacă răspunsul e afirmativ, ce impact credeți că ar putea avea asupra economiei (dar e economiei unor state mici precum România)?

SEBASTIAN BUHAI: Întrebarea aceasta este până la urma empirică, deci răspunsul foarte scurt ar fi că vă trebui să vedem ce va fi: este greu de prezis de pe acum, nu avem pe ce să ne bazăm pentru o predicție fără echivoc, precedentele unei crize de o asemenea gravitate neexistând. Dar intuiția îmi spune mai degrabă că nu vor fi efecte deosebit de mari, rezultând, per se, ca urmare a crizei. De ce? Pai întâi să ne gândim puțin la efectele de lungă durată sau permanente asupra perspectivei umane în general, ale unor pandemii din trecut, vedeți aici și discuția anterioară referitoare la studiul episoadelor pandemice anterioare, de exemplu „gripa asiatică”: aproape nimeni nu își mai amintește de ea, deși a ucis între 1 și 2 milioane de oameni la nivel global (exercițiu pentru cititorul care a ajuns aici: vă amintiți măcar aproximativ când a fost aceasta pandemie, fără să căutați expres?).

În al doilea rând, m-aș aștepta ca tendințele globale dinaintea crizei pandemice actuale să continue, practic indiferent de criza actuală, între acestea inclusiv faptul că globalizarea va rămâne în defensivă, în timp ce naționalismul va încerca să-și mărească influența. Pentru că da, această tendință era deja acolo, chiar înaintea pandemiei. Nu cred deci că această criza, per se, să contribuie major la accelerarea acestor tendințe, dar evident, și aici din păcate-- din perspectiva mea de internaționalist și cosmopolit incurabil -- nici nu va avea vreo contribuție în a ameliora aceste tendințe.

Dar dacă tot suntem aici la diferite perspective și tendințe asupra globalizării, este probabil relevant a insista pe faptul că decizia nu ar trebui să fie între o acceptare sau o respingere a globalizării, ci a alege între, să le zic așa, o „globalizare bună” și „globalizare proastă”, unde combatem efectele negative, acum evidente, ale globalizării. În particular, este foarte clar că piețele nu funcționează întotdeauna perfect, și deci că anumite soluții instituționale trebuie gândite, planificate și implementate pentru cei dezavantajați de globalizare. În același timp, este nevoie și de flexibilitate, deci nu de soluții rigide/ permanente, ci de soluții ușor adaptabile/ alterabile. Că să dau doar un exemplu rapid: este clar că într-un fel sau în altul trebuie implementată compensarea/ re-calificarea angajaților care își pierd locurile de muncă sau pierd din salariu, ca externalitate negativă a globalizării. Asta nu s-a făcut, sau s-a făcut mult prea puțin până acum, ceea ce a condus, oarecum așteptat, la creșterea sentimentului anti-globalizare.

Voi încheia răspunsul meu de la acest punct cu ce mi se pare cel mai relevant relativ la globalizare, prin prisma crizei pandemice actuale, și deci **ce cred că toți decidenții ar trebui să învețe: fără să învinuim globalizarea per se, pentru asta, este foarte clar că o globalizare făcută cu cap are în vedere faptul că lanțurile de aprovizionare strategice ar trebui controlate. Vedeți de exemplu medicamentele importante sau măștile, care pentru Franța erau toate off-shored ca producție în China și în alte părți, în timp ce în Germania acest domeniu era văzut ca strategic, deci era controlat.** Este foarte clar că Germania s-a descurcat mult mai bine până acum în criza decât Franța. Legat direct de asta, unele industrii strategice au fost lăsate prea rapid să se deterioreze, deci s-a uitat din nou că deși piețele sunt absolut esențiale în economie, o politica industrială cu cap, pe sectoarele strategice poate să te salveze (sau, în cazul absenței sale, să te afunde) în orice moment critic.

„Nu vrem să ajungem zombii secolului 21”

ADEVARUL: Cum apreciați răspunsul UE la problemele pe care pandemia le-a adus țărilor membre?

SEBASTIAN BUHAI: Problemele globale cer soluții globale, sau cel puțin regionale – și Uniunea Europeană (UE) este într-adevăr unul dintre nivelurile de unde, în mod logic, se așteptau deja și evident se așteaptă în continuare soluții sub forma unor măsuri economice complet coordonate, rapide, ferme și eficace, pentru toate țările membre. Voi discuta pe scurt mai jos unele forme concrete ale acestor măsuri, inclusiv Eurobond-urile Covid-19. Dar, pe lângă asta, aș vrea să încep cu precizarea că ***UE are o datorie istorică și morală în acest context; unul dintre fondatorii UE, Jean Monnet—personalitate fascinantă și unul dintre puținii „internaționaliști pragmatici” ai timpurilor sale (și, din păcate, chiar dintotdeauna)—spunea că „Europa se va forja pe timp de criză”. Acum avem de-a face exact cu un nou astfel de moment, crucial***, în care vom putea testa—direct pe pielea noastră—dacă Monnet a avut sau nu intuiția corectă și dacă decidenții UE de astăzi vor alege să îl aprobe sau să-l renege pe cel supranumit „Tatăl Europei”.

Am semnat de altfel, alături de alți economiști, un manifest imperativ adresat UE, publicat în engleza pe 16 martie, înaintea unor manifeste similare atât în Europa cât și în SUA ([link aici](#)); manifestul a fost inițial redactat în limba portugheză de către un grup de economiști portughezi, unii dintre ei co-autori și/sau colegi de-ai mei în diverse proiecte sau centre de cercetare, și a fost întâi publicat în presa portugheză).

Cred că este mai mult decât pertinent pentru perspectiva pe care vreau să o comunic aici să traduc liber ultimul paragraf al acestui manifest: „UE trebuie să profite de această oportunitate de a demonstra că are în centru interesul cetățenilor săi. Într-o uniune puternic integrată, reacțiile naționale și necoordonate nu vor fi eficace. UE nu poate sta pe margine în timp ce criza se extinde. Un răspuns viguros, comun, trebuie să fie dat de principale instituții ale UE, arătând că acestea vor face tot ce le stă în putere să apere integritatea umană, socială, economică și politică a Uniunii. Acestea sunt vremuri cu adevărat excepționale și vor deveni mai excepționale dacă UE nu își va ajuta țările membre să facă pași decisivi în lupta contra pandemiei și să limiteze consecințele acesteia. Costul unei acțiuni acum este mult mai mic decât costul unei acțiuni mâine. Nu vrem să ajungem zombii secolului 21.”

În ceea ce privește formele concrete sub care UE poate și ar trebui să își ajute țările membre acum, toată lumea vorbește despre Eurobond-uri Covid-19 (numite și „Coronabond-uri UE”), și într-adevăr asta ar fi probabil cel mai „natural” și unul dintre cele mai eficiente instrumente la dispoziția UE, în contextul pandemiei. Pozițiile oficiale de veto pentru Eurobond-uri afișate până acum de Germania, Olanda și Austria [aici](#) mi se par [aici](#) nu atât egoiste, cât mai ales puerile, și sunt perfect de acord cu, între alții, Pascal Lamy, care recent a declarat fără echivoc în public că ar fi cazul ca restul membrilor UE să meargă înainte cu o formă de Eurobond-uri, fără cei putini care, în mod dezamăgitor, continua să se opună (ca formă complementară, fiecare țară membră ar putea să emită Coronabond-urile sale proprii, dar acțiunile acestea nu ar fi coordonate și ar avea, evident, multe asimetrii și eficacitate agregată mult inferioară).

Pe lângă această reticență incredibilă a unora privind Eurobond-urile, este totuși de admirat că UE a făcut

totuși, destul de timid încă, câțiva pași: Banca Centrală Europeană a aprobat deja de pe 18 martie (oarecum neașteptat, având în vedere declarațiile anterioare ale lui Christine Lagarde, „corectate” rapid din fericire de mult mai experimentatul economist șef al BCE) așa-numitul „Pandemic Emergency Purchase Programme” prin care nu mai puțin de 750 de miliarde de euro vor fi folosite pentru a cumpăra titluri de stat și corporate în UE. O altă doză de optimism e adusa de faptul că toți membrii UE par în momentul asta (cea mai recenta discutie comuna în acest moment fiind cea pe 7 aprilie) să fie de acord în privința folosirii imediate, prin Mecanismul European de Stabilitate, a fondului european de stabilitate financiară a eurozonei, de 410 miliarde de euro. Dar „tot ce va fi nevoie” (whatever it takes) pentru a reduce consecințele potențial foarte grave ale crizei generate de această pandemie s-ar putea să ceara mult mai mult.

În aceasta privință, rămân totuși optimist că minoritarilor care se opun acum Coronabond-ului UE, le va veni totuși mintea la cap până nu este prea târziu (de exemplu, în Olanda sunt de altfel mulți, inclusiv din partidele aflate în coaliția guvernamentală, care susțin eurobond-urile; Germania pare a fi mai problematica aici). Pentru cei interesați în mai multe detalii, recomand [un material concis](#) care subliniază uneori diferențe subtile între diferite forme de eurobond-uri și alte mecanisme relativ similare sau complementare.

Pe lângă asta, și din lipsa spațiului asta va fi ultimul instrument de care voi aminti acum, ar fi pur și simplu minunat dacă s-ar folosi ocazia și de a implementa ceea ce mulți dintre economiștii specialiști pe piața forței muncii am fi dorit: o asigurare pentru șomaj implementată la nivelul întregii Uniuni Europene (o propunere deocamdata foarte timidă în acest sens, și nici măcar așa timidă ne-adoptată până în acest moment, este SURE, propusă de Comisia UE pe 2 aprilie, vedeți [aici](#) detaliile). Dincolo de faptul evident că asta ar ajuta extrem de mult în situația actuală, ar fi o soluție care ar asigura angajații europeni împotriva șocurilor negative din orice parte a UE, fie ea sud, est, vest sau nord, și ar arăta în mod explicit solidaritatea europeană la care visa odinioară Monnet. Într-un fel, criza aceasta pandemică este din multe puncte de vedere și un test pentru capacitatea și ambiția de adevărată solidaritate în Uniunea Europeană.

Cine este Sebastian Buhai

[Sebastian Buhai](#), doctor în științe economice (Institutul Tinbergen și Universitatea Erasmus din Rotterdam, Olanda; 2008) este actualmente cercetător asociat Centrului pentru Cercetare Economică și Aplicațiile Sale (CEPREMAP) din Paris, Franța și Institutului Suedez pentru Științe Sociale (SOFI) al Universității din Stockholm, Suedia. Specializările sale sunt economia forței de muncă, economia industrială și microeconometria aplicată.

Clujean de origine, s-a implicat de-a lungul timpului și în diferite acțiuni de sprijinire și popularizare a cercetării economice de excelență în România, între altele prin inițierea seriei de [conferințe ERMAS](#) și a Blogului [EconAcademia](#). Poate fi urmărit pe twitter la twitter.com/sbuhai.

Dacă apreciezi acest articol, te așteptăm să intri în comunitatea de cititori de pe pagina noastră de Facebook, printr-un Like mai jos: